

ΕΛΙ ΡΑΝΤΙΝΓΚΕΡ

Η ΣΟΦΙΑ ΤΩΝ ΛΥΚΩΝ

Πώς σκέφτονται, σχεδιάζουν και φροντίζουν
ο ένας τον άλλον όπως ακριβώς οι άνθρωποι

ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥ: DIE WEISHEIT DER WÖLFE.
WIE SIE DENKEN, PLANEN, FÜREINANDER SORGEN.
ERSTAUNLICHES ÜBER DAS TIER, DAS DEM MENSCHEN AM ÄHNLICHSTEN IST.

Από τις Εκδόσεις Random House, 2017

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Η σοφία των λύκων**

ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Elli H. Radinger

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Αλεξάνδρα Παύλου

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Ευδοξία Μπινουπούλου

ΣΥΝΘΕΣΗ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Δημήτρης Χαροκόπος

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Μαρία Αθανασοπούλου

© Ludwig Verlag, a division of Verlagsgruppe Random House GmbH,
München, Germany, 2017

© Φωτογραφίας εξωφύλλου: Holly Kuchera/shutterstock

© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2019

Πρώτη έκδοση: Μάρτιος 2019

Έντυπη έκδοση ISBN 978-618-01-2850-5

Ηλεκτρονική έκδοση ISBN 978-618-01-2851-2

Τυπώθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτιού.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής αδειάς του εκδότη κατά οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευσή του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.

Από το 1979

Έδρα: Τατοΐου 121, 144 52 Μεταμόρφωση

Βιβλιοπωλείο: Εμμ. Μπενάκη 13-15, 106 78 Αθήνα

Τηλ.: 2102804800 - fax: 2102819550 - e-mail: info@psychogios.gr

www.psychogios.gr - <http://blog.psychogios.gr>

PSYCHOGIOS PUBLICATIONS S.A.

Publishers since 1979

Head Office: 121, Tatoiou Str., 144 52 Metamorfossi, Greece

Bookstore: 13-15, Emm. Benaki Str., 106 78 Athens, Greece

Tel.: 2102804800 - fax: 2102819550 - e-mail: info@psychogios.gr

www.psychogios.gr - <http://blog.psychogios.gr>

ΕΛΙ ΡΑΝΤΙΝΓΚΕΡ

Η ΣΟΦΙΑ ΤΩΝ ΛΥΚΩΝ

*Μετάφραση:
Αλεξάνδρα Παύλου*

Για την Αντρέα – ή «Schnösel»

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	15
Πώς φίλησα έναν λύκο και εθίστηκα	
Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ	27
Γιατί είναι σημαντικό να φροντίζουμε εκείνους για τους οποίους φέρουμε ευθύνη	
ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΡΧΗ ΤΟΥ ΚΥΡΙΑΡΧΟΥ ΑΡΣΕΝΙΚΟΥ	53
Δε χρειάζεται να είσαι πάντα το αφεντικό	
Η ΔΥΝΑΜΗ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ	71
Τι συνδέει γυναίκες και λύκους	
Η ΣΟΦΙΑ ΤΩΝ ΓΗΡΑΤΕΙΩΝ	87
Γιατί δεν μπορούμε χωρίς τους ηλικιωμένους	
Η ΤΕΧΝΗ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ	95
Πώς ένα κοινό τραγούδι μπορεί να χτίσει εμπιστοσύνη	
Η ΛΑΧΤΑΡΑ ΓΙΑ ΜΙΑ ΠΑΤΡΙΔΑ	109
Γιατί έχουμε ανάγκη έναν τόπο που να τον νιώθουμε δικό μας	
ΘΑ ΛΕΙΨΩ ΓΙΑ ΛΙΓΟ	123
Περί αναχώρησης και άφιξης	

ΟΙ ΚΑΛΥΤΕΡΟΙ ΦΙΛΟΙ	137
Πώς να είσαι τέλεια ομάδα παρά τις όποιες διαφορές	
Η ΕΠΙΤΥΧΙΑ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΣΧΕΔΙΑΣΤΕΙ – ΜΕ ΤΗ ΜΕΘΟΔΟ ΤΩΝ ΛΥΚΩΝ	153
Γιατί είναι σημαντικό να έχεις σχέδιο	
ΠΕΡΙ ΣΩΣΤΗΣ ΣΤΙΓΜΗΣ	175
Γιατί μερικές φορές η αναμονή μάς πάει μπροστά	
ΤΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΤΗΣ ΖΩΗΣ	185
Γιατί δεν πρέπει να σταματήσουμε ποτέ να παίζουμε	
ΟΤΑΝ ΣΤΟΥΣ ΚΑΛΟΥΣ ΛΥΚΟΥΣ ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ ΑΣΧΗΜΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ	197
Να ξεπερνάς τον φόβο της απώλειας και να μη λυγίζεις σε δύσκολους καιρούς	
ΜΙΑ ΣΤΙΓΜΗ ΝΑ ΣΩΣΩ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ	215
Το μυστικό ενός υγιούς οικοσυστήματος	
ΛΥΚΙΣΙΟ ΓΙΑΤΡΙΚΟ	229
Πώς μπορεί να μας γιατρέψει η μαγεία των λύκων	
ΠΕΡΙ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΚΑΙ ΛΥΚΩΝ	247
Μια δύσκολη σχέση, αμφιταλαντευόμενη ανάμεσα στην αγάπη και το μίσος	
ΚΑΛΩΣ ΗΡΘΕΣ, ΛΥΚΕ	267
Το να ζεις με λύκους στη Γερμανία	

ΕΠΙΛΟΓΟΣ	287
W.W.W.D.	
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ:	
ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ ΓΙΑ ΤΑΞΙΔΙΑ ΓΝΩΡΙΜΙΑΣ ΜΕ ΤΟΥΣ ΛΥΚΟΥΣ ΣΤΟ ΓΕΛΟΥΣΤΟΥΝ ΚΑΙ ΣΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ	295
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	309
ΠΗΓΕΣ	311
ΠΗΓΕΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΩΝ	316

© Ludwig Verlag, a division of Verlagsgruppe Random House GmbH,
München, Germany, 2017

© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2019

© Ludwig Verlag, a division of Verlagsgruppe Random House GmbH,
München, Germany, 2017

© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2019

© Ludwig Verlag, a division of Verlagsgruppe Random House GmbH,
München, Germany, 2017

© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2019

Γίνεσαι για πάντα υπεύθυνος γι' αυτό που έχεις εξημερώσει.

ANTOINE DE SAINT-EXUPÉRY

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Πώς φίλησα έναν λύκο και εθίστηκα

Για όλα υπάρχει μια πρώτη φορά. Όσο για τη δική μου ιδιαίτερη σχέση με τους λύκους, υπήρξαν μάλιστα τρεις «πρώτες φορές»: το πρώτο φιλί από λύκο, ο πρώτος άγριος λύκος και ο πρώτος γερμανικός λύκος.

Ο πρώτος λύκος που με φίλησε ήταν ο Ίμπο, ένας εξάχρονος αρσενικός λύκος των Μεγάλων Λιμνών. Αυτό έγινε σε ένα αμερικανικό καταφύγιο για λύκους. Είχα αφήσει πίσω μου την παλιά μου ζωή ως ανεξάρτητη δικηγόρος. Οι ποινικές παραβάσεις, οι μισθωτικές διαφορές και τα διαζύγια μου δημιουργούσαν ένα ολοένα μεγαλύτερο αίσθημα ματαιώσης. Αντί να ρίχνομαι με ενθουσιασμό στη μάχη για να νικήσει η Δικαιοσύνη, σερνόμουν κάθε φορά ως τις δικαστικές αίθουσες. Μου έλειπαν η απόσταση και η σκληρότητα που απαιτούνται για να είσαι καλός δικηγόρος. Ούτε μπορούσα ούτε ήθελα να περάσω έτσι το υπόλοιπο της ζωής μου. Ήθελα επιτέλους να εκπληρώσω το μεγάλο μου όνειρο και να συνδυάσω την αγάπη μου για το γράψιμο με τη σαγήνη που ασκούσαν επάνω μου οι λύκοι.

Χωρίς σπουδές στη βιολογία, μα με μεγάλη δόση πάθους

και αισιοδοξίας, υπέβαλα αίτηση για μια θέση πρακτικής άσκησης στις επιστήμες της συμπεριφοράς σε ένα ερευνητικό πρόγραμμα στο Wolf Park, ένα καταφύγιο λύκων στην πολιτεία της Ιντιάνα. Σε μια πρώτη, διερευνητική συνομιλία, ο επικεφαλής του προγράμματος, ο καθηγητής δρ Έριχ Κλινγκχάμερ, μου είχε δηλώσει πως αποκλειστικά το κυρίαρχο αρσενικό της βασικής αγέλης αποφασίζει εάν θα προσληφθεί ένας ασκούμενος.

Όμως, πώς υποβάλλεις αίτηση σε έναν λύκο; Για καλή μου τύχη δε χρειάστηκε ούτε να χορέψω, ούτε να τραγουδήσω, ούτε να παρουσιάσω τίποτα ταχυδακτυλουργικά κόλπα. Ορκίζομαι, ωστόσο, πως ούτε αν έπαιρνα μέρος στην εκπομπή *Η Γερμανία αναζητά τον σούπερ σταρ* δε θα ήμουν τόσο αναστατωμένα – πράγμα βέβαια που είναι ό,τι χειρότερο άμα βρεθείς αντιμέτωπος με λύκο, όπως μου είπε ο Κλινγκχάμερ: «Πρέπει να παραμείνεις απόλυτα ήρεμη! Ο λύκος διαισθάνεται την αναστάτωση σου».

Για παραμείνετε εσείς ήρεμοι έχοντας απέναντί σας έναν μαλλιαρό μυώδη όγκο πενήντα κιλών που σας καρφώνει με τα κίτρινα μάτια του. Εκείνη τη στιγμή μού ήρθε στον νου το λυκόσκυλό μου, ο φίλος και έμπιστος των παιδικών μου χρόνων. Ωραία λοιπόν. Και ο Ίμπο ένας μεγάλος σκύλος ήταν στην πραγματικότητα – ένας πολύ μεγάλος σκύλος. Οι υπεύθυνοι του καταφυγίου με είχαν προετοιμάσει για τη συνάντηση δίνοντάς μου οδηγίες για την ασφάλειά μου, οι οποίες τους κατοχύρωναν από νομικής άποψης. Είχα υπογράψει μια δήλωση απαλλαγής ευθύνης με την εξής ανησυχητική διατύπωση: *Έχω επίγνωση του γεγονότος ότι υφίσταται κίνδυνος τραυματισμών και ότι οι τραυματισμοί ενδέχεται να είναι σοβαροί.*

Με αυτή την προειδοποίηση, εισήλθα μαζί με δύο φύλακες στο καταφύγιο λύκων. Προσπαθούσα να έχω σταθερό βήμα. Πήρα βαθιά ανάσα. Έπειτα ο κόσμος μου περιορίστηκε στην εικόνα του λύκου που έτρεχε καταπάνω μου με αέρινη κίνηση

γεμάτη χάρη. Οι ασημιές λωρίδες του τριχώματός του έλαμπαν στο φως του απογευματινού ήλιου. Το μαύρο ρύγχος ρούφηξε βαθιά μέσα του τη μυρωδιά μου, ενώ τα αυτιά του ήταν γυρισμένα προς τα εμπρός, πράγμα που φανέρωνε ενδιαφέρον. Με τις άκρες των ματιών μου είδα τα υπόλοιπα μέλη της αγέλης του Ίμπο να στέκονται σε στάση αναμονής δίπλα στον φράχτη. Προφανώς είχαν περιέργεια να δουν αν θα περνούσα το τεστ, αν ο αρχηγός τους θα με αποδεχόταν. Το ίδιο κι εγώ, διότι μόνο τότε θα μου δινόταν η δυνατότητα να ξεκινήσω την πρακτική μου άσκηση. Όλα εξαρτιόνταν πια από την αντίδρασή μου τα επόμενα δευτερόλεπτα.

Το φιλμ μες στο κεφάλι μου κατέγραφε πια σε αργή κίνηση. Τα ρωμαλέα πίσω πόδια του λύκου λύγισαν ελαφρώς, έτοιμα για το άλμα. Τη στιγμή που ο Ίμπο ερχόταν πετώντας προς το μέρος μου κι εγώ του αντέτεινα τη δύναμή μου, ήξερα ότι δεν υπήρχε πια επιστροφή. Τα πέλματά του, που είχαν το μέγεθος παλάμης, προσγειώθηκαν στους ώμους μου, οι εντυπωσιακοί κυνόδοντές του απείχαν μόλις μερικά εκατοστά από το πρόσωπό μου. Ο κόσμος σταμάτησε. Και έπειτα ο λύκος έγλειψε με τη σκληρή του γλώσσα πολλές φορές το πρόσωπό μου. Αυτό το «φιλί» ήταν η μύησή μου στο «ναρκωτικό» λύκος.

Μετά την αποδοχή μου από τον Ίμπο, ξεκίνησε η πρακτική μου άσκηση στο Wolf Park. Έμαθα τα πάντα για τη στάση και τη συμπεριφορά των λύκων που ζουν σε καταφύγια, μεγάλωσα λυκόπουλα με το μπιμπερό, και τους επόμενους μήνες απόλαυσα αναρίθμητες υγρές εκδηλώσεις αγάπης από τον Ίμπο και την υπόλοιπη αγέλη.

Όταν, ύστερα από έξι μήνες, μετακόμισα στην ερημιά της Μινεσότα, είχα λάβει μια εξαιρετική εκπαίδευση και πίστευα πως γνώριζα τα πάντα για τους λύκους. Και τότε συνάντησα τον πρώτο άγριο λύκο.

Ζούσα σε μια ξύλινη καλύβα στις όχθες μιας λίμνης, μακριά

από τον πολιτισμό, καταμεσής μιας περιοχής με λύκους και αρκούδες. Το πρωί της Πρωτοχρονιάς, με θερμοκρασία που άγγιζε τους -30 βαθμούς, φόρεσα τα παγοπέδιλα με σκοπό να αναζητήσω ίχνη λύκων. Έως εκείνη τη στιγμή δεν είχα δει ακόμη κανέναν από τους γκρίζους γείτονές μου, μόνο από το ουρλιαχτό τους ήξερα ότι βρίσκονταν κάπου εκεί γύρω. Την προηγούμενη νύχτα, ωστόσο, εκεί που θαύμαζα έξω από την καλύβα το βόρειο σέλας συνοδεία της χορωδίας των λύκων, μια κίνηση πάνω στη λίμνη μου απέσπασε την προσοχή από το εντυπωσιακό ουράνιο θέαμα. Τέσσερις λύκοι έτρεχαν πάνω στη λαμπυρίζουσα, παγωμένη επιφάνεια κυνηγώντας κάτι. Έπειτα τους κατάπие ο ορίζοντας. Δεν μπόρεσα να δω τι ήταν αυτό που κυνηγούσαν.

Το επόμενο πρωί κίνησα νωρίς για να τους αναζητήσω. Ακολούθησα προσεκτικά τα ίχνη τους μες στο δάσος. Με οδήγησαν σε λόχμες, σε απάτητα μέρη, σε θαμνώδεις περιοχές πέ- ρασα δίπλα από βράχους και τεράστιους πέτρινους όγκους, δίπλα από χιονοσκεπάστες εκτάσεις. Προχωρούσα με δυσκο- λία. Κάπου κάπου έπεφτα πάνω σε κάτι ολοστρόγγυλα βαθου- λώματα, πιθανόν σημεία ανάπαυσης κάποιου ελαφιού. Εκτετα- μένα κίτρινα μαρκαρίσματα στο χιόνι φανέρωναν πως και οι λύκοι τα είχαν αντιληφθεί. Ύστερα από μια ώρα ιχνηλασίας, βρήκα φρέσκα σημάδια αίματος και λίγο αργότερα ανακάλυ- ψα ένα σκοτωμένο νεαρό ελάφι της Βιρτζίνια. Γονάτισα και το άγγιξα. Ήταν ακόμη ζεστό. Η κοιλιά του ξεσκισμένη, έλειπε και το ένα από τα πίσω πόδια. Το στομάχι ήταν πεταμένο παραπέ- ρα, καρδιά και συκώτι δε φαίνονταν πουθενά. Δαγκωματιές στο λαρύγγι και στα πόδια μαρτυρούσαν πως το ζωντανό δεν πρέπει να υπέφερε πολλή ώρα.

Οι λύκοι ήταν άφαντοι, μα αίφνης ένιωσα πως κάποιος με παρακολουθούσε. Ήμουν ακόμη γονατισμένη στο χιόνι. Κακή στάση όταν πίσω σου έχεις έναν πεινασμένο λύκο. Σηκώθηκα

σαν σε αργή κίνηση και γύρισα από την άλλη. Βρισκόταν εκεί, μόλις λίγα μέτρα μακριά. Ένας ευρασιατικός λύκος. Με τις τρίχες στο σβέρκο του όρθιες, θαρρείς και είχε διασχίσει ηλεκτρικό πεδίο, και τα αυτιά τεντωμένα, είχε γείρει ελαφρώς το κεφάλι στο πλάι και με περιεργαζόταν. Τα ρουθούνια του πάλλονταν καθώς προσπαθούσε να ρουφήξει μέσα του τη μυρωδιά μου, όμως ο άνεμος φυσούσε αντίθετα. Το έβλεπα καθαρά: Αυτό το λυκόπουλο δεν είχε ιδέα ποια ή τι ήμουν. Κράτησα την ανάσα μου. Οι άγριοι λύκοι φυσικά και δεν επιτίθενται σε ανθρώπους, όμως τούτος ο λύκος το ήξερε αυτό; Ήταν πεινασμένος, και ανάμεσα σε αυτόν και την τροφή του, που την είχε κερδίσει σκληρά, στεκόμουν μόνο εγώ.

«Γεια σου, λύκε!» Εγώ ήμουν αυτή που έκρωξε έτσι;

Το ζώο τινάχτηκε και έκανε ένα βήμα πίσω. Ταυτόχρονα, έβαλε τη μισοσηκωμένη ουρά του κάτω από τα σκέλια ακουμπώντας τη στην κοιλιά. Η περιέργεια είχε γίνει φόβος. Έκανε μισή πιρουέτα με τα πίσω πόδια και όρμησε στο δάσος. Εγώ έμεινα εκεί να κοιτάζω για πολλή ώρα ακόμα, γοητευμένη, τα δέντρα πίσω από τα οποία εξαφανίστηκε.

Τους μήνες που ακολούθησαν έμαθα από τους βιολόγους του International Wolf Center –ενός ερευνητικού κέντρου στο Έλι, στη βόρεια Μινεσότα, το οποίο μελετούσε τους λύκους– αλλά και στο κατώφλι μου, περισσότερα πράγματα για τη ζωή και τη συμπεριφορά των άγριων λύκων. Έμαθα επίσης τι σημαίνει έρευνα, τηλεμετρία και περιβαλλοντική παρακολούθηση.

Το 1995, όταν το αμερικανικό Εθνικό Πάρκο Γέλοουστοουν εγκατέστησε στις εκτάσεις του τους πρώτους καναδικούς λύκους των Μεγάλων Λιμνών, ξεκίνησε το επόμενο «λυκίσιο» κομμάτι της ζωής μου: πρόσφερα εθελοντική εργασία στο πρόγραμμα «Λύκοι» του Γέλοουστοουν και βοηθούσα τους βιολόγους στην έρευνα πεδίου. Για τον σκοπό αυτό διέμενα κατά κύριο λόγο στην κοιλάδα Λαμάρ, μια μεγάλη κοιλάδα στα βό-

ρεια του Εθνικού Πάρκου, σε υψόμετρο 2.500 μέτρων. Παρατηρούσα τις οικογένειες των λύκων που ζούσαν εκεί και μετέφερα τις παρατηρήσεις μου στους βιολόγους.

Αυτά έγιναν πριν από είκοσι και πλέον χρόνια. Έκτοτε έχω δει λύκους πολύ περισσότερες από δέκα χιλιάδες φορές. Επίστεμας χώριζαν μόνο λίγα μέτρα, μα ουδέποτε αισθάνθηκα απειλή ή φόβο. Για μένα ήταν μεγάλο προνόμιο να βλέπω τα ζώα αυτά σχεδόν καθημερινά. Για να μπορώ να το ζήσω αυτό, πετούσα κάθε χρόνο πολλές φορές 10.000 χιλιόμετρα πάνω από τον Ατλαντικό, διότι επισήμως δεν υπήρχαν ακόμη λύκοι στη Γερμανία. Όταν η ύπαρξη των άγριων αυτών ζώων επιβεβαιώθηκε και εδώ, δεν έτρεφα ελπίδες ότι μπορεί να βρισκόμουν ποτέ πρόσωπο με πρόσωπο μαζί τους.

Πέρασαν άλλα δέκα χρόνια ώσπου να δω στη Γερμανία λύκο σε άγριο περιβάλλον.

Είχα πάει σε μια ανάγνωση στη Λειψία και επέστρεφα στη Φρανκφούρτη νωρίς το πρωί με την υπερταχεία. Ο σερβιτόρος ακούμπησε έναν καπουτσίνο στο τραπέζι μου, κι εκεί που ετοιμαζόμουν να πιάσω την εφημερίδα, κοίταξα έξω από το παράθυρο και εντόπισα κάτι καφετί σε έναν αγρό. Όταν περνάς πολύ χρόνο με ζώα στη φύση, αναπτύσσεις μια ικανότητα η οποία θυμίζει την οπτική αντίληψη που έχουν οι λύκοι για τη λεία τους ή για το τοπίο. Καταγράφω στο μυαλό μου ασυνείδητα μια σκηνή που βλέπω και ταυτόχρονα αισθάνομαι ότι κάτι δεν πάει καλά προτού ακόμη μπορέσω να προσδιορίσω επακριβώς τι είναι αυτό. Αυτή την αίσθηση είχα και τώρα εντελώς ξαφνικά. Τι ήταν αυτό; Είχε πολύ μακριά πόδια για αλεπού. Μακριά ουρά, οπότε δεν ήταν ζαρκάδι. *Σταματήστε το τρένο, σκέφτηκα.* Όμως αυτό συνέχισε να τρέχει ασταμάτητα. Κόλλησα το πρόσωπό μου στο τζάμι, έσκυψα πάνω από το τραπέζι και έχυσα τον καπουτσίνο πάνω στην εφημερίδα. Ναι, ήταν λύκος! Στεκόταν ακίνητος, το βλέμμα στυλωμένο σε κάτι που βρισκόταν

στις παρυφές του δάσους. Έπειτα η εικόνα διαλύθηκε ξανά λόγω της ταχύτητας του τρένου.

Αυτή ήταν η πρώτη και, μέχρι σήμερα, η μοναδική φορά που είχα την τύχη να δω στη Γερμανία άγριο λύκο.

Το να παρατηρείς λύκους στην άγρια φύση είναι μια ιστορία που δεν τελειώνει ποτέ. Είσαι εκεί όταν ζευγαρώνουν, και λίγους μήνες αργότερα βλέπεις το αποτέλεσμα να βγαίνει μπουσουλώνοντας από τη σπηλιά με κοντά ποδαράκια, παρατηρείς τα μικρά να διαγκωνίζονται για την καλύτερη θέση στο «μilk-μπαρ» της μαμάς, χαίρεσαι με τις πρώτες άτολμες κυνηγετικές επιτυχίες (ζήτη – ένα ποντίκι!), υποφέρεις μαζί τους όποτε τραυματίζονται, κλαίς όταν πεθαίνουν, γελάς με τα πειράγματα και τα παιχνίδια τους, παρακολουθείς τις προσπάθειές τους να φλερτάρουν, ώσπου ο κύκλος κλείνει και όλα ξεκινούν πάλι από την αρχή.

Είμαι δηλωμένη «Wolfaholic», εθισμένη στους λύκους, και έχω συμπτώματα στέρησης όταν δεν είμαι κοντά τους. Στις περιοχές όπου ζουν λύκοι ψάχνω πάντοτε για το «φιξάκι» μου, που ποτέ δεν το χορταίνω. Σε πολλούς ανθρώπους αρκεί το να δουν λύκο μια ή δυο φορές στη ζωή τους. Εμένα όχι, εγώ δεν τους χορταίνω. Κι έτσι περιμένω την επόμενη φορά που θα τους εντοπίσω – είτε με -40 βαθμούς, είτε με καυτό ήλιο και σταυλόμυγες. Φοράω ένα επιπλέον ζευγάρι κάλτσες, βάζω τα μικρά θερμαντικά μες στα γάντια ή πασαλείφομαι με αντηλιακό και αντικουνουπικό. Και μετά κάθομαι ώρες ολόκληρες και καρτερώ ακλόνητη, αντέχοντας κάθε καιρική συνθήκη. Και αυτό επειδή ξέρω πως οι λύκοι κάνουν πράγματα που δε θέλω να χάσω. Κι αν τύχει καμιά φορά να μην κάνουν τίποτα, θέλω να δω τι ενδεχομένως θα συμβεί στη συνέχεια.

Όταν δεν υπάρχουν λύκοι κάπου τριγύρω, περιμένω ώσπου να έρθουν. Και όταν επιτέλους εμφανίζονται, νιώθω σαν να συμ-

βαίνει κάτι ξεχωριστό. Είναι έντονες στιγμές, κατά τις οποίες αισθάνομαι τον κόσμο ζωντανό και πολύ στέρεο.

Έχω τη μεγάλη τύχη οι λύκοι να με αφήνουν να μετέχω στη ζωή τους – στο κυνήγι, στο ζευγάρι ή στο μεγάλωμα των μικρών τους. Συνάμα έχω διαπιστώσει πως η συμπεριφορά τους μοιάζει πολύ με τη δική μας, των ανθρώπων: είναι στοργικοί με την οικογένειά τους, αυταρχικοί μα δίκαιοι στον ρόλο τους ως κυρίαρχα αρσενικά, συμπονετικοί συμπαράστατες, σαλταρισμένοι έφηβοι ή παιδαριώδεις χωρατατζήδες.

Παρατηρώντας τους, έχω μάθει επίσης πως οι λύκοι είναι εξαιρετικοί δάσκαλοι, που μπορούν να μας μάθουν κάμποσα πράγματα για τη ζωή.

Οι αγέλες των λύκων έχουν γίνει κομμάτι μου. Άλλαξα ερευνώντας τόσον καιρό την πολυσύνθετη κοινωνική συμπεριφορά τους. Έννοιες όπως ηθική, υπευθυνότητα και αγάπη απέκτησαν νέα σημασία. Οι λύκοι είναι για μένα δάσκαλοι και πηγή έμπνευσης. Μου μαθαίνουν καθημερινά να βλέπω τον κόσμο με άλλα μάτια – τα δικά τους.

Να αγαπάς την οικογένειά σου, να νοιάζεσαι για όσους έχεις κάτω από την προστασία σου, να μην τα παρατάς ποτέ και να μη σταματάς ποτέ να παίζεις – αυτοί είναι οι χρυσοί κανόνες των λύκων. Οι λύκοι φροντίζουν ιδιαίτερα τα γέρικα και τραυματισμένα μέλη της αγέλης, ανατρέφουν τα μικρά τους με αγάπη και μπορούν να ξεχάσουν τα πάντα πάνω στο παιχνίδι. Σκέφτονται, ονειρεύονται, κάνουν σχέδια, επικοινωνούν έξυπνα μεταξύ τους και μοιάζουν με τους ανθρώπους περισσότερο από οποιοδήποτε άλλο ζώο.

Η Έλι Ράντινγκερ, έχοντας μελετήσει επί χρόνια τους λύκους, αφηγείται συναρπαστικές ιστορίες που αποτελούν παράδειγμα προς μίμηση, καθώς φέρνουν στο φως αξίες όπως η έννοια της οικογένειας, η εμπιστοσύνη, η υπομονή, οι αρχηγικές ικανότητες, η αντιμετώπιση της αποτυχίας ή του θανάτου. Καταγράφει καταπληκτικά και μέχρι σήμερα άγνωστα στοιχεία για τη ζωή των λύκων και καταδεικνύει κάτι μοναδικό: ότι οι λύκοι θα μπορούσαν να είναι η καλύτερη μορφή του ανθρώπινου είδους.

Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ
www.psichogios.gr

ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ: 20741